

OPERA

MAGYAR ÁLLAMI OPERAHÁZ
HUNGARIAN STATE OPERA

Georg Friedrich Händel
Wolfgang Amadeus Mozart

Messiás

2022. december 17., 18., 19:00

Operaház

Georg Friedrich Händel
Wolfgang Amadeus Mozart

Messziás

Oratórium három részben, szünet nélkül, magyar nyelven, magyar és angol felirattal

Zenétjét átdolgozta **WOLFGANG AMADEUS MOZART**

Az eredeti, angol nyelvű librettót

a Biblia szövegeiből összeállította **CHARLES JENNENS**

A librettó német fordítását készítette **FRIEDRICH GOTTLIEB KLOPSTOCK,**

CHRISTOPH DANIEL EBELING

Magyar szöveg **NÁDASDY ÁDÁM**

Nádasdy Ádám szövege alapján

az angol feliratot készítette **ARTHUR ROGER CRANE**

Karigazgató **CSIKI GÁBOR**

Szoprán **RÁCZ RITA**

Alt **BALGA GABRIELLA**

Tenor **HORVÁTH ISTVÁN**

Basszus **BAKONYI MARCELL**

Közreműködik **A MAGYAR ÁLLAMI OPERAHÁZ ZENEKARA ÉS ÉNEKKARA**

Karmester **KESSELYÁK GERGELY**

Händel 1741 augusztusától foglalkozott a Messiás-téma megzenésítésével, és mindössze huszonnégy nap alatt készült el vele, igaz, kölcsönzött a saját korábbi darabjaiból is részeket. Szövegét Charles Jennens (1700-1773) angol költő közreműködésével állította össze. A komponista ezt a darabot szánta dublini bemutatkozásának, miután Devonshire hercege, Írország kormányzója meghívta egy jótékonyági előadás-sorozatra, az ottani kórház és más intézmények javára. A bemutatóra 1742. április 13-án került sor egy újonnan megnyitott koncertteremben, a Neals Music Hallban. A londoni bemutatót 1743 tavaszán tartották a Covent Gardenben, s ezután szokássá vált, hogy az oratóriumot jótékonyági céllal minden évben előadják a Foundling Hospital (lelencház) kápolnájában. Händel életében összesen harmincnégyyszer csendült fel, mindannyiszor az árvaház javára.

A *Messziás*nak rövid idő alatt egyre nagyobb lett a népszerűsége. Nagy-Britanniában szokássá vált, hogy a *Messziás* legismertebb részlete, a kórus által előadott „Halleluja” alatt a közönség állva hallgatja a zenét. A szokás eredete II. György királyhoz (1683-1760) fűződik, aki a londoni premier előadásán felállt a „Halleluja” hallgatása közben, a közönség pedig követte őt.

Händel nagy oratóriumi közt a *Messziás* az egyetlen, amelynek nincs tulajdonképpeni története. Nem drámai oratórium ez, nem Krisztus életét meséli el, és nincs közvetlen köze a liturgiához sem. A szövegek nagy része ótestamentumi prófécia és zsoltár, nem Krisztusról van benne szó, hanem a *Messziás*ról, a várt, a majdan eljövő, megfoghatatlan alakról.

A három rész a *Messziás* történetét idézi meg. Az első rész a Krisztus előtti időkről és a Megváltó születéséről, a második a szenvedéstörténetéről szól, a harmadik rész pedig a megváltásról elmélkedik. Händel és Jennens szövegösszeállítása úttörő annyiban, hogy valószínűleg első ízben vállalkozik arra, hogy Krisztus életét egyetlen oratorikus műben foglalja össze. A hasonló témájú korábbi darabok vagy csak a születésről, vagy csak a passióról szólnak, vagy Jézus életének egyes szakaszairól. Minthogy mindenki számára ismert maga az evangéliumi történet, Händel nem alkalmazott drámai dialógusokat, sem pedig elbeszélő figurát. Mindez azonban nem lehetett gátja annak, hogy a *Messziás* zenéjén is lépten-nyomon áttörjön a drámaiság. Magától értetődő ez a passiótörténetben; Händel azonban a többi részben is drámai módon állítja szembe a fogalmakat, kifejezéseket vagy az elmélkedések egyes részleteit.

Händel az első bemutató után, és majd a későbbiekben is, egyre több módosítást hajtott végre a *Messziáson*, amely változtatások oka főleg a mindenkor előadói apparátushoz való igazítás volt. Az eredeti zenekar huszonöt vonósból, két oboából, két fagottból, két trombitából és üstdobból állt, a continuoát csembaló adta, a kórus 20-25 fős volt. Később egyre monumentálisabb együttesrel adták elő a darabot.

Az Operaházban elhangzó verzió Wolfgang Amadeus Mozarté, mely először csupán harminc évvel Händel halála után, 1789. március 16-án szolgált meg Bécsben. Mozart *Messziás*-változatából, mely Gottfried van Swieten báró megrendelésére született, elsősorban nem az derül ki, ő maga miképp gondolkodott Händel művéről, inkább az, milyen lehetőségekkel rendelkezett van Swieten muzsikusként. Ez az 1789-es volt a *Messziás* történetében az az előadás, mely a legradikálisabban hatott a mű további alakulására.

Gottfried van Swieten báró, aki később lefordította Haydn *A teremts* című oratóriumát, az 1760-as években volt diplomata Londonban, ahol óriási Händel-rajongó lett. Több műve mellett a *Messziás* kottáját is hazavitte Ausztriába. Van Swieten 1779-től kezdve évente mutatott be jótékonyági céllal Händel-oratóriumokat. A *Messziás*hoz Mozartot kérte fel, hogy egészítse ki a kíséretet, és írja át a trombitaszólásokat, melyek a 18. század végére az új hangszerek adottságai miatt gyakorlatilag lejátszhatatlanokká váltak. A báró Randall és Abell kiadása alapján és Daniel Ebeling német fordításával lemásoltatta a kottát, mely tartalmazta a vonós szólásokat és Händel dinamikai és tempójelzéseit, valamint üresen hagyott sorokat. Mozart ide írta a saját fafúvós, rézfúvós és vonós szólásokat; amelyek eredeti fúvós szólamot meg akarta tartani Händeltől, azt ide másolta Randall és Abell kottájából.

Bizonyos áriák más hangfajú énekesekhez kerültek, mint ahogy Händel megírta. A hat tenor szólót két szoprán között osztotta el. A „Rejoice” („Erwach”) kezdetű eredetileg szoprán tételt tenornak adta, a „But who may abide” („Doch wer wird ertragen”) tételt pedig basszusnak. Van Swieten és Mozart húzásokat is végzett. Kihagyták a „Let all the Angels of God” kezdetű kórustételt és a „Thou art gone up on high” áriát. Mozart ez utóbbi helyett az „If God is for us” („Wenn Gott ist für uns”) kezdetű szoprán áriát recitativo accompagnatóval helyettesítette, amit ő maga komponált. A „The trumpet shall sound” („Sie schallt die Posaun”) tétel rövidített változatában pedig a trombita nehéz szólamát kürttel helyettesítette. Mozart fúvós kiegészítése két fuvalából (és egy pikolóból), oboából, klarinétból, fagottból és kürtből áll. Az eredeti két trombita és timpani mellett, három harsona került a Nyitányba és a „Since by man came death” („Wie durch einen die Tod”) kórustételbe. A kor ausztriai gyakorlata szerint a harsonák az alt, tenor és basszus énekes szólamot játszották.¹

A műsorlapot szerkesztette: Mátrai Diána Eszter

---

¹ Készült Teri Noel Towe, *Messiah - Arranged by Mozart*, 1996. alapján.
<http://www.classical.net/music/comp.lst/works/handel/messiah/mozart.php>